

**UCHWAŁA NR LVII/12/2024
RADY POWIATU KOŚCIERSKIEGO**

z dnia 20 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2024-2026”.

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3a i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 107) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z zm.)

**Rada Powiatu
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2024-2026”, zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Kościerskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marcin Modrzejewski

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2024-2026 jest programem w pełni zgodnym z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości. Program wskazując cele i kierunki działań, ma na celu stworzenie systemu wsparcia dzieci, w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Mając powyższe na względzie, podjęcie niniejszej uchwały jest konieczne i zasadne.

Załącznik
do Uchwały Nr LVII/12/2024
Rady Powiatu Kościerskiego
z dnia 20 marca 2024 r.

**POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE KOŚCIERSKIM NA LATA 2024 – 2026**

Kościerzyna, marzec 2024 rok

SPIS TREŚCI	str
WSTĘP	3
Rozdział I. PODSTAWY PRAWNE	5
Rozdział II. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ W POLSCE	5
Rozdział III. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ	7
III.1.CHARAKTERYSTYKA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM	16
III.2. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM	21
III.3.USAMODZIELNIENIA	24
Rozdział IV. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH	27
Rozdział V. WNIOSKI Z ANALIZY PIECZY ZASTĘPCZEJ ZA LATA 2017-2020 W POWIECIE KOŚCIERSKIM	29
VI.1. REALIZACJA PROGRAMU	30
VI.2. PODSUMOWANIE	35
Rozdział VII. LIMIT RODZIN	36
Rozdział VIII. CELE I ZADANIA ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2021-2023	37
Rozdział IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	40
Rozdział X. ODBIORCY PROGRAMU	40
Rozdział XI. REALIZATORZY PROGRAMU	40
Rozdział XII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	40
Rozdział XIII. PODSUMOWANIE	41

WSTĘP

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 został opracowany w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z w/w ustawą podstawowym celem programu jest:

- dobro dzieci, które pozbawione opieki rodziców biologicznych potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych w zastąpieniu środowiska rodzinnego, zapewniające im atmosferę szczęścia, miłości i zrozumienia, troski o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz ochrony ich praw i wolności,
- dobro rodziny, która sprawując opiekę zastępczą stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju, jak również dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Cel ten może być osiągnięty przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz określa konsekwencje bezskuteczności udzielanej pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Art. 180 pkt 1 przedmiotowej ustawy wskazuje na obowiązek opracowania przez Powiat trzyletniego programu rozwoju pieczy zastępczej, zawierający między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy. Powiat Kościerski Uchwałą Rady Powiatu w Kościerzynie Nr XXII/12/2021 z dnia 24 marca 2021 r., przyjął Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023, który realizowany był przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

W związku z upłynięciem okresu obowiązywania Programu, należało opracować nowy dokument, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględnia m.in. organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, przyznawanie świadczeń obligacyjnych i fakultatywnych przewidzianych w/w ustawą. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy zastępczej w Powiecie Kościerskim na lata 2024-2026 w dalszej części zwany „Programem” został opracowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie we współpracy z innymi podmiotami działającymi w obszarze pieczy zastępczej w Powiecie. Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu kościerskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi.

Ponadto cele i zadania określone w niniejszym Programie, zostały sformułowane na podstawie oceny ostatniego okresu programowania, sytuacji społeczno-gospodarczej i politycznej kraju oraz wynikających z nich analizy zagrożeń środowisk biologicznych.

Określenie potrzeb w zakresie pieczy zastępczej pozwoliło na wytyczenie kierunków działań, w poszczególnych latach z uwzględnieniem środków finansowych koniecznych do ich realizacji.

W programie położono nacisk na zadania wynikające z ustawy oraz na działania profilaktyczne i międzyinstytucjonalną współpracę, których celem jest wyposażenie rodzin i dzieci w kompetencje pozwalające im w przyszłości na funkcjonowanie poza systemem pomocy społecznej.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Regulacje prawne w kwestiach dotyczących wspierania rodziny oraz organizacji systemu pieczy zastępczej zawiera ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa nakłada na jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej różne obowiązki oraz dzieli kompetencje.

Na każdym etapie rozwoju dziecka to rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym. Jednakże dokonujące się zmiany społeczne, kulturowe, obyczajowe, gospodarcze w ostatnich latach sprawiły, iż rodzina została bardziej niż dotychczas narażona na różnego rodzaju niebezpieczeństwa. Kumulacja niekorzystnych dla rodziny czynników (np. pandemia, wojna na Ukrainie) doprowadziły do dużej dysfunkcjonalności rodziny. Proces ten może przebiegać zarówno na poziomie napięć, istotniejszych konfliktów, określonej deprywacji potrzeb, zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych, jak i na poziomie rozpadu rodziny i wynika z „choroby” jej członka, uzależnienia czy trudnej sytuacji materialno – bytowej.

Zmieniająca się rzeczywistość i warunki życia mają wpływ na model polskiej rodziny, który w ostatnich latach uległ dużym przemianom. Żyjemy w starzejącym się społeczeństwie. Niestety sytuacja rodzin uwarunkowana jest nie tylko zmianami demograficznymi. Pozytywnym na ogół procesom zmian społecznych, ekonomicznych, kulturowych towarzyszą nieodłączne zagrożenia. Trudności opiekuńczo-wychowawcze, przemoc, uzależnienia, emigracja zarobkowa, izolacja społeczna to tylko niektóre problemy z którymi rodzina coraz częściej sama nie w stanie sobie poradzić.

Wielu emigrantów wpada w pułapkę maszyny emigracyjnej, często płacąc za oddalenie wysoki rachunek w postaci rozpadu rodziny, rozbicia jej struktury przez osłabienie więzi wewnątrz-rodzinnych. Na ogół sytuacja rozłąki bardzo negatywnie wpływa na proces wychowania dziecka.

Obecne czasy przyniosły niepokojące zjawisko euro-emigracji, której niechlubną konsekwencją są rodziny czasowo niepełne, a w jej obrębie euro-sieroty.

Wsparcie rodziny we wszystkich wymiarach jej społecznego funkcjonowania, niezależnie od sytuacji materialnej, posiadanych zasobów czy trudności jest obowiązkiem instytucji do tego powołanych, natomiast w polityce społecznej wsparcie rodziny stało się zadaniem priorytetowym na nadchodzące lata.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 jest dokumentem trzyletnim, w pełni zgodnym z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości. Program, wskazując cele i kierunki działań ma na celu stworzenie systemu wsparcia dzieci, w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców, a dorastających dzieci w pieczy wsparcie i pomoc w procesie usamodzielnienia.

I. PODSTAWA PRAWNA

Działania uwzględnione w niniejszym Programie podejmowane i realizowane są w oparciu o:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. Konwencję o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.,
3. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
4. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
5. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
6. ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,
7. ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
8. ustawę z 9 czerwca 2022r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
9. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej,
10. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kościerskiego na lata 2022 – 2026 przyjętą uchwałą Rady Powiatu Nr XXXI/4/2022 z dnia 19 stycznia 2022 r.

II. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej reguluje obowiązki jednostek samorządu terytorialnego, którym zlecono zadania z zakresu ustawy nazywając je jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej określa się jako zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Zadania administracji publicznej w tym zakresie powinny być realizowane we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Od 1 stycznia 2012 r. gmina jest odpowiedzialna za pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym za poradnictwo specjalistyczne dla rodzin i zapewnienie usług asystentów rodziny. Do zadań własnych gminy należy również tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, a także współfinansowanie pobytu dzieci z terenu gminy w pieczy zastępczej.

Na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu, w tym organizatora pieczy zastępczej, między innymi należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej;
2. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3. organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
4. tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
5. prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
6. organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
7. organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa;
8. zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych pomocy specjalistycznej – psychologicznej oraz pomocy w uzyskaniu wsparcia medycznego;
9. prowadzenie rejestru danych o których mowa w art. 38 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
10. finansowanie między innymi: szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
11. prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, kwalifikowanie osób kandydujących do tej funkcji i wydawanie opinii o spełnianiu warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej i RDD;

12. zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub RDD, opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
13. prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej;
14. zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów prac organizatora pieczy zastępczej.
15. zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
16. organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

III. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ w Polsce

Rodzina zastępcza - to **przejściowa** forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona.

- **Umieszczenie dziecka** w rodzinie zastępczej następuje na **podstawie orzeczenia sądu**.
- **Utworzenie rodziny zastępczej** (w przeciwieństwie do adopcji inaczej zwanej przysposobieniem) nie powoduje powstania więzi rodzinno-prawnej pomiędzy opiekunami, a dzieckiem. Stan cywilny dziecka nie ulega zmianie, dziecko nie przyjmuje nazwiska opiekunów, a rodzina zastępcza nie przejmuje pełni władzy rodzicielskiej nad dzieckiem. Dziecko przyjęte do rodziny nie staje się dzieckiem tej rodziny, nie powstają też obowiązki i uprawnienia alimentacyjne czy dotyczące dziedziczenia.
- **Rodzina zastępcza**, sprawując osobistą opiekę nad dzieckiem, w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw.
- **Charakterystyczną cechą rodziny zastępczej jest obowiązek współpracy** - o ile sąd nie postanowi inaczej z rodzicami biologicznymi, szczególnie gdy nie są oni całkowicie pozbawieni władzy rodzicielskiej, Organizatorem Pieczy Zastępczej oraz z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.
- **Pełnienie funkcji rodziny zastępczej** z mocy prawa, **ustaje** z dniem osiągnięcia przez dziecko pełnoletności. Osoba pełnoletnia może pozostać w rodzinie zastępczej za jej zgodą do ukończenia 25 roku życia pod warunkiem, że kontynuuje naukę.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rozróżnia dwie formy pieczy zastępczej:

- Rodzinną;
- Instytucjonalną.

Rodzina zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, możliwości zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, możliwości właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

Rozróżniamy rodziny zastępcze:

1. spokrewnione – utworzona przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim będących wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
2. niezawodowe – utworzona przez małżonków lub osobę nie pozostającą w związku małżeńskim niebędących wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
3. zawodowe w tym:
 - a) specjalistyczne dla dzieci legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
 - b) specjalistyczne dla dzieci umieszczonych na podstawie ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich;
 - c) dla małoletnich matek z dziećmi;
 - d) rodzina pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego,
4. rodzinne domy dziecka

Każde dziecko ma naturalną potrzebę przynależenia do dwojga ludzi: matki i ojca. Rodzina zastępcza jest dla dziecka szansą, dającą mu możliwość wzrastania w warunkach maksymalnie zbliżonych do naturalnych, jeżeli sytuacja nie pozwala na pobyt dziecka w rodzinie naturalnej. Tworzenie rodzin zastępczych opiera się na zasadzie poszukiwania odpowiednich opiekunów i bezpiecznego domu dla konkretnego dziecka.

Podstawowymi zadaniami rodziny zastępczej są:

- osobista opieka nad powierzonym dzieckiem, w miejscu stałego zamieszkania rodziny,
- zapewnienie dziecku warunków rozwoju i wychowania odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju (odpowiednie warunki bytowe, możliwość rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego, możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, możliwość zaspokajania indywidualnych potrzeb dziecka, w tym także potrzeby wypoczynku i organizacji czasu wolnego),

- współpraca z sądem opiekuńczym, współpraca z jednostką sprawującą nadzór nad przebiegiem rozwoju dziecka oraz warunkami jego życia tj. pcpr/organizatorem,
- informowanie tej jednostki o stanie zdrowia dziecka, jego postępach w nauce i trudnościach wychowawczych, a także o przerwie w sprawowaniu osobistej opieki nad dzieckiem lub jego samowolnym oddaleniu się,
- gromadzenie i przechowywanie dokumentów dotyczących stanu zdrowia dziecka, jego wyników w nauce oraz sytuacji prawnej,
- wspieranie działań w zakresie unormowania sytuacji życiowej i prawnej dziecka,
- podtrzymywanie więzi z rodziną naturalną dziecka.

Rodzina zastępcza przy wykonywaniu swojej funkcji kieruje się dobrem dziecka przyjętego do rodziny i poszanowaniem jego praw do:

1. wiedzy o swoim pochodzeniu,
2. podtrzymania kontaktu z rodziną naturalną oraz z innymi osobami bliskimi,
3. zachowania godności i ochrony przed wszelkimi formami przemocy.

Obok preferowanych rodzinnych form opieki, funkcjonują również instytucjonalne formy. Ustawa zakłada, iż placówki winny być mało liczebne – do 14 dzieci dostosowane do wieku dzieci i ich potrzeb.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza może być prowadzona jako placówka opiekuńczo - wychowawcza typu:

- socjalizacyjnego,
- interwencyjnego,
- specjalistyczno-terapeutycznego,
- rodzinnego lub łączyć typy placówek.

W placówce powinny być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie.

Umieszczenie dziecka poniżej 10. roku życia w placówce opiekuńczo-wychowawczej obecnie jest możliwe w przypadku, gdy w danej placówce umieszczona jest małoletnia matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa.

Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu specjalistyczno – terapeutycznego zapewnia opiekę dziecku z orzeczoną stopniem niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych, specjalistycznej terapii, wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

Do zadań Placówki w zakresie realizacji zadań placówki typu socjalizacyjnego należy:

- a) zapewnienie dziecku pozbawionemu trwale lub okresowo opieki rodzicielskiej całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie jego niezbędnych potrzeb w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych

i religijnych,

- b) realizowanie przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku,
- c) umożliwianie kontaktów dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej,
- d) podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny,
- e) zapewnianie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, obejmowanie dziecka działaniami terapeutycznymi,
- f) zapewnianie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Natomiast do zadań Placówki w zakresie realizacji zadań placówki typu interwencyjnego należy:

- a) czasowe zapewnienie dziecku pozbawionemu trwale lub okresowo opieki rodzicielskiej całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych,
- b) sporządzanie diagnozy psychofizycznej dziecka ze szczególnym uwzględnieniem przyczyn kryzysu w rodzinie dziecka, powodujących pobyt dziecka w placówce,
- c) przygotowanie planu pomocy dziecku,
- d) umożliwianie kontaktów dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Zgodnie z coroczną informacją Rady Ministrów przekładaną Sejmowi i Senatowi o realizacji ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej za rok 2021 i 2022 publikowane w połowie następnego roku wskazano, iż działania – umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w systemie pieczy zastępczej od kilku lat niepokojąco rosną. Spada jednocześnie liczba rodzin zastępczych. W 2023 r. nastąpiła całkowita zapaść dotycząca pozyskiwania rodzin zastępczych i możliwości zabezpieczania dzieci w pieczy zastępczej zarówno rodzinnej jak też instytucjonalnej. Poniżej przedstawiono analizę najważniejszych danych statystycznych z całej Polski.

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w latach 2017-2022

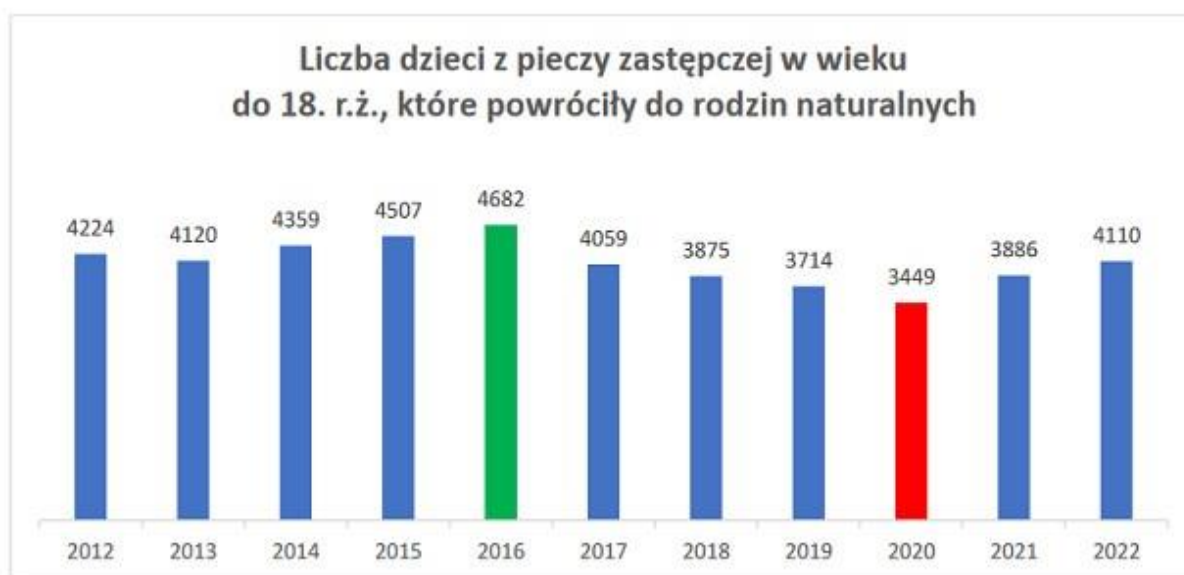
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Dynamika 2018=100
Ogółem:	73 129	72 330	72 450	72 063	72 941	73 400	100,63
Rodzinna piecza zastępcza	55 721	55 288	55 458	55 772	56 656	56 604	99,91
% udział dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej (wskaźnik deinstytucjonalizacji)	76%	76%	77%	77%	78%	77%	x
Instytucjonalna piecza zastępcza	17 408	17 051	16 992	16 291	16 285	16 796	103,14

% udział dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	24%	24%	23%	23%	22%	23%	x
--	-----	-----	-----	-----	-----	-----	---

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2015 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2012 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2012 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Jak prezentują powyższe dane w 2022 r. napłynęło do pieczy zastępczej z rodzin naturalnych 13 661 dzieci, tj. o 198 dzieci więcej niż w roku poprzednim. W przypadku liczby

dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej do rodzin naturalnych, można zaobserwować jej wzrost (o 224 dzieci) w stosunku do 2021 r.

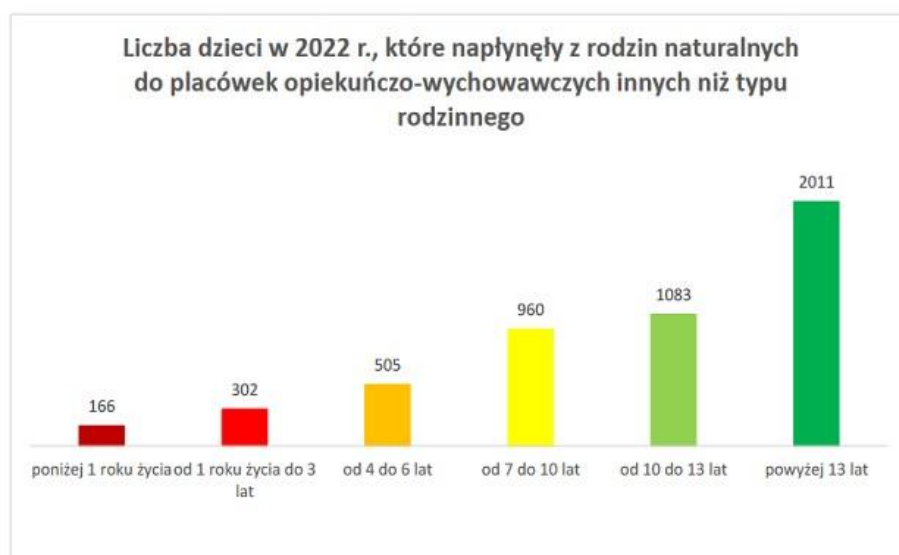
Strukturę umieszczeń w pieczy zastępczej w 2022 r. obrazuje poniższy wykres.

Warto podkreślić, że 92% ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej stanowią dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej po raz pierwszy.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z 2022 r. (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Poniższy wykres przedstawia liczbę dzieci w 2022 r. w podziale na wiek, które napłynęły z rodzin naturalnych do placówek opiekuńczo-wychowawczych, z wyłączeniem placówek opiekuńczo wychowawczych typu rodzinnego.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z 2022 r. (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

W świetle przepisów ustawy pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25. roku życia pod warunkiem, że kontynuuje naukę i wychowanek legitymujący się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym.

Należy zauważyć, że w zestawieniach statystycznych dotyczących liczby podopiecznych w rodzinnej, jak również instytucjonalnej pieczy zastępczej uwzględniane są także osoby, które ukończyły już 18. rok życia i nadal przebywają w pieczy zastępczej.

Na koniec 2022 r. w pieczy zastępczej przebywało 10 931 osób, które ukończyły 18. rok życia i kontynuowały naukę. Mając powyższe na uwadze, wart odnotowania jest fakt, że 31 grudnia 2022 r. w pieczy zastępczej przebywało 62 469 dzieci poniżej 18. roku życia. Oznacza to, że aż 14,9% ogółu osób objętych pieczą zastępczą stanowią osoby, które ukończyły 18. Rok życia. Zjawisko to ilustruje poniższy wykres.

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2012 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w latach 2017–2022

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Dynamika 2021 = 100
Ogółem	55 721	55 288	55 458	55 722	56 656	56 604	99,91
rodziny zastępcze spokrewnione	30 816	30 185	29 868	29 877	30 092	29 619	98,43
rodziny zastępcze niezawodowe	14 838	14 528	14 287	14 232	14 397	14 333	99,56
rodziny zastępcze zawodowe	6 355	6 572	6 817	6 874	7 006	7 027	100,3
rodzinne domy	3 712	4 003	4 486	4 789	5 161	5 625	108,99

dziecka							
---------	--	--	--	--	--	--	--

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2017 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy na dzień 31 grudnia 2022 r. wskazuje, że w 2022 r. w stosunku do 2021 nastąpił wzrost rodzin zastępczych zawodowych (0,3%), a w rodzinnych domach dziecka o (9%). Natomiast zmalała liczba dzieci umieszczanych w rodzinach spokrewnionych o (1,5%).

W 2022 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało ogółem 56 604 dzieci umieszczonych w 36 510 podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej. Oznacza to spadek liczby podmiotów o 355 w stosunku do 2021 r. (35 865 podmiotów) czyli o niespełna 1% i aż o 1 367 w stosunku do 2017 r. (37 877 podmiotów), czyli prawie o 4%.

Liczba rodzin zastępczych w 2022 r. wyniosła 35 723. Zatem zaobserwować można spadek liczby rodzin o 408, tj. 1,1% w stosunku do 2021 r. Największy spadek w 2022 r. w stosunku do roku 2021 (tj. o prawie 1,8%) dotyczył liczby rodzin zastępczych spokrewnionych. Natomiast wzrosła liczba podmiotów tworzących rodzinne domy dziecka w stosunku do 2021 r. o 53 co stanowi 7%. Rodziny zastępcze stanowiły 98% ogólnej liczby podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej, a pozostałe 2%, w liczbie 787, to rodzinne domy dziecka.

Liczba podmiotów rodzinnych form pieczy zastępczej w latach 2017-2022

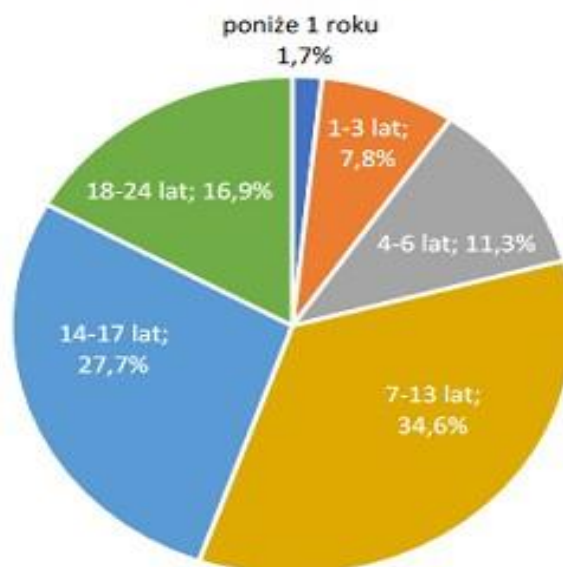
Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Dynamika
							2021 = 100
Ogółem	37 877	37 252	36 832	36 838	36 865	36 510	99,0
rodziny zastępcze spokrewnione	23 995	23 544	23 221	23 290	23 205	22 887	98,6
rodziny zastępcze niezawodowe	11 228	10 969	10 776	10 689	10 784	10 738	99,6
rodziny zastępcze zawodowe	2 086	2 126	2 167	2 157	2 142	2 098	97,9
rodzinne domy dziecka	568	613	668	702	734	787	107,2

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2017 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

Łączna liczba dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej na dzień 31 grudnia 2022 r. wskazuje, że 2022 r. w stosunku do 2021 r., nastąpił ogólny spadek liczby dzieci o 53 umieszczonych we wszystkich formach pieczy zastępczej. Spadek głównie dotyczy form rodzinnej pieczy (rodzin spokrewnionych i niezawodowych). Natomiast w rodzinach zawodowych, rodzinnych domach dziecka nastąpił wzrost liczby dzieci.

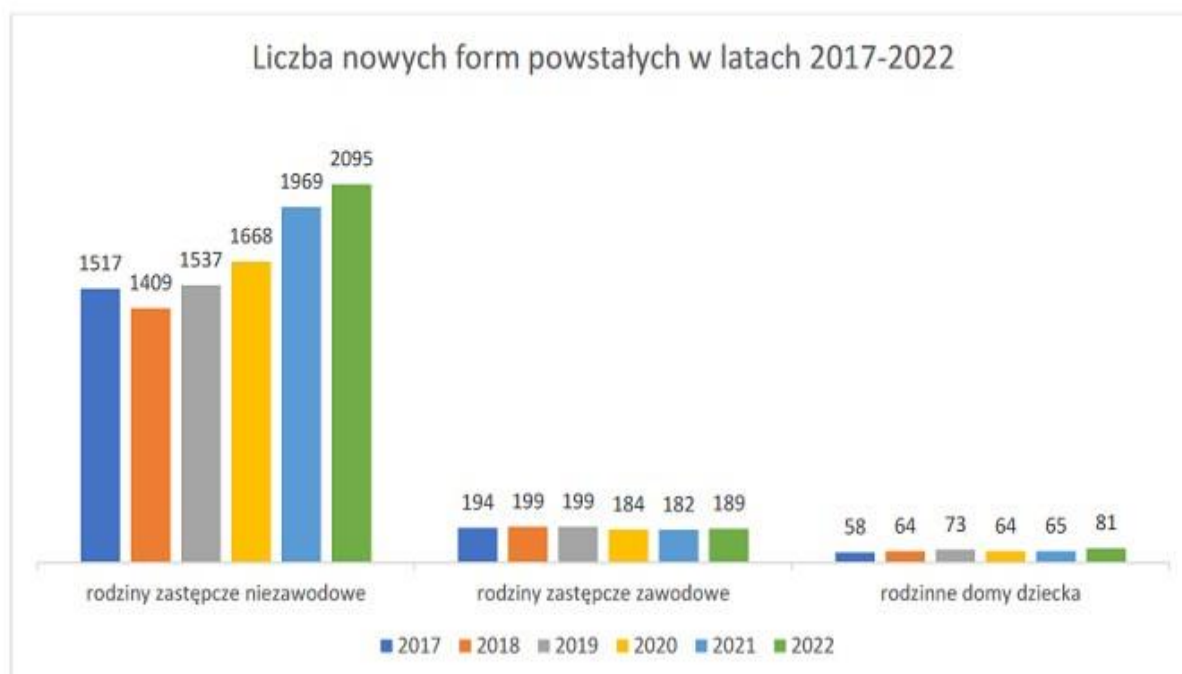
Struktura wiekowa dzieci umieszczonych w pieczy rodzinnej wskazuje, że najliczniej reprezentowana jest nadal grupa wiekowa 7–13 lat (19 591dzieci) i tu odnotowano wzrost w porównaniu do 2021 r. – 19 529 dzieci. Natomiast spadek nastąpił w grupie pełnoletnich wychowanków w grupie wiekowej 18–24 lat (9 544 osób).

Wiek dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej w 2022 roku

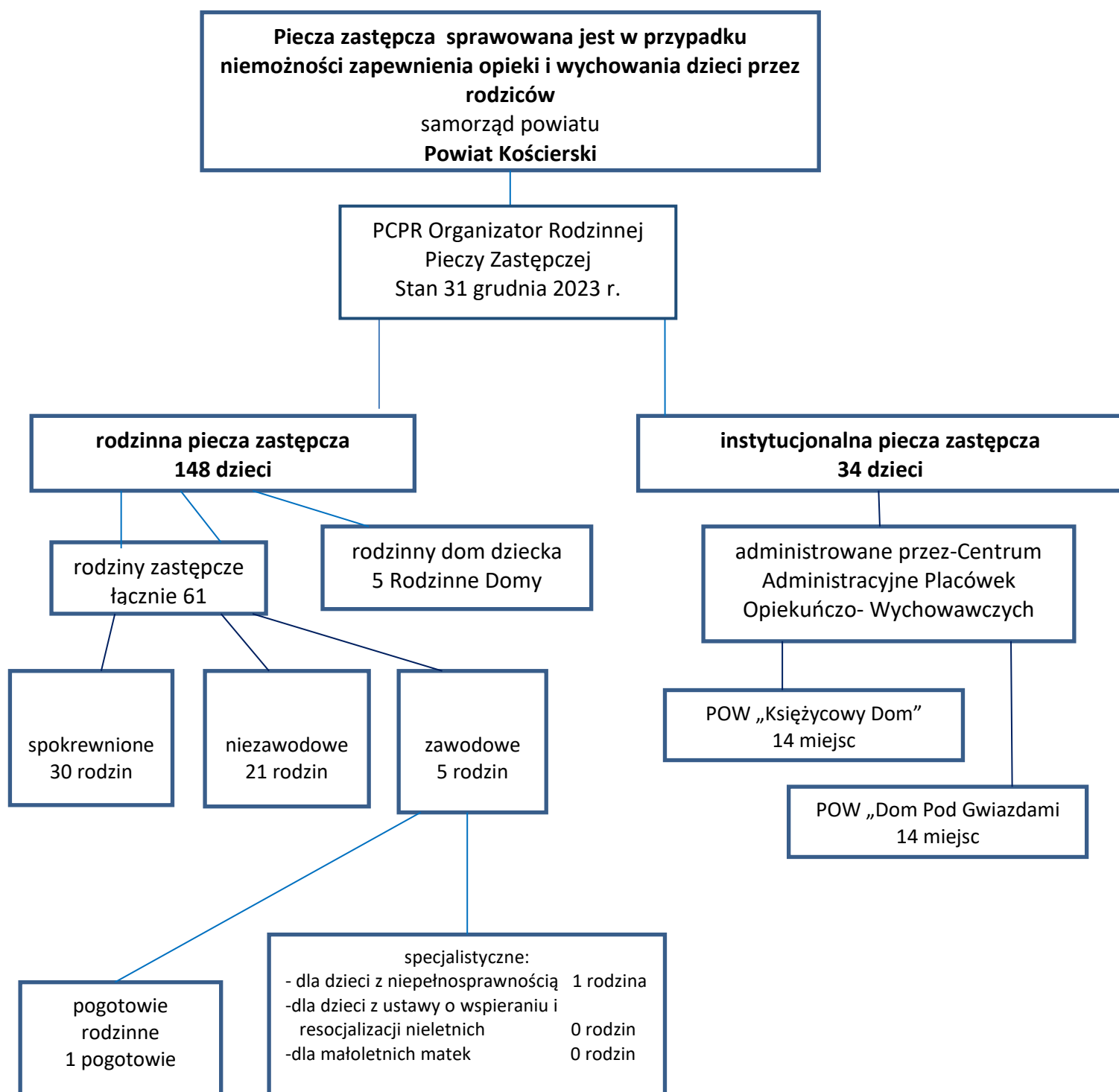
źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w 2022 r. (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

W latach 2017–2022 struktura nowopowstałych form rodzinnych prezentowała się następująco:

źródło: Opracowanie MRPiPS na podstawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z lat 2017 – 2022 (stan na dzień 31 grudnia danego roku).

III.1. CHARAKTERYSTYKA RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM

Powiat realizuje ww. zadania za pośrednictwem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, którym w powiecie kościerskim jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie.

Charakteryzując rodzinne formy opieki w naszym powiecie, pod względem liczby wychowujących się w nich dzieci wynika, iż połowa rodzin to rodziny spokrewnione (dziadkowie lub rodzeństwo 30 rodzin). Należy zwrócić uwagę, iż następną najliczebniejszą grupą rodzin, w których przebywają dzieci są to rodziny niezawodowe. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są to osoby/rodziny, które muszą spełnić kryteria kwalifikacji rodzin zastępczych jak rodziny zawodowe lub rdd. Zgodnie natomiast z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym są to w większości rodziny, które w stosunku do dzieci są spowinowaceni (ciocie, wujkowie i dalsza krewność). Ta grupa rodzin stanowi liczbę 21 na stan 31 grudnia 2023 r. Pozostałe rodziny to rodziny zawodowe i rodzinne domy dziecka. Najmniej liczebną grupą są rodziny zawodowe specjalistyczne w tym pogotowie rodzinne 1 pogotowie i 1 rodzina specjalistyczna).

W powiecie kościerskim od trzech lat za wyjątkiem 2023 r. spadała ogólna liczba rodzin zastępczych, natomiast sukcesywnie wzrastała liczba umieszczanych w rodzinnej pieczy zastępczej dzieci. Szczególnie uwidoczniła się ta tendencja w rodzinach zastępczych niezawodowych, zawodowych i rdd.

Na koniec roku 2020 w 68 rodzinnych formach pieczy zastępczej przebywało 122 dzieci, na koniec roku 2023 w 61 podmiotach rodzinnej pieczy zastępczej przebywało łącznie 148 dzieci: Dynamika podmiotów rodzinnej pieczy |2020= 100| wynosi 89,7

Dynamika dzieci umieszczanych w pieczy rodzinnej |2020=100| wynosi 121,3

Dynamika rzeczywistych umieszczeń dzieci w danym roku w rpz |2020= 100| wynosi 335,7

Pieczą rodzinną w powiecie kościerskim w większości przypadków charakteryzuje się otwartością na potrzeby i problemy dziecka, empatią i umiejętnością poszukiwania przyczyn problemów pojawiających się u dziecka, cierpliwością, konsekwencją i umiejętnością słuchania, samoorganizacją. Szczególnie rodziny zawodowe, choć nie tylko stawiają na potrzebę okazywania wrażliwości, by umieć dostrzegać i reagować na potrzeby dziecka, okazywania mu miłości, aby czuło się zaakceptowane.

Tabela 1.

Podmioty rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie kościerskim w latach 2021 – 2023 – stan na 31 grudnia każdego roku.

Rodzaje rodzin	2021				2022				2023			
	Liczba rodzin		Liczba dzieci		Liczba rodzin		Liczba dzieci		Liczba rodzin		Liczba dzieci	
	stan na	w roku	stan na	w roku	stan na	w roku	stan na	w roku	stan na	w roku	stan na	w roku
	31.12		31.12		31.12		31.12		31.12		31.12	
Rodzina zastępcza spokrewniona	32	39	45	55	23	36	32	49	30	32	44	58

Rodzina zastępcza niezawodowa		18	24	26	34	19	24	24	39	21	25	33	45
Rodzina zastępcza zawodowa w tym:	zawodowa	2	3	7	19	3	4	13	17	3	4	14	16
	zawodowa pogotowie rodzinne	1	1	6	8	1	1	4	15	1	1	6	10
	zawodowa specjalistyczna	1	1	3	3	1	1	4	7	1	1	5	3
Rodzinny dom dziecka		5	5	32	37	5	5	38	47	5	5	46	53
Razem		59	73	119	156	52	71	115	174	61	68	148	185*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

*Uwzględniono wszystkie rodziny zamieszkujące na terenie powiatu kościerskiego łącznie z rodzinami, za które powiat otrzymuje zwrot środków w finansowych.

Tabela 2.

Liczba dzieci umieszczona w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2021– 2023 - stan na 31 grudnia każdego roku

Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	2021 r.		2022 r.		2023 r.	
	Liczba*	nowo przyjęte w ciągu roku**	Liczba*	nowo przyjęte w ciągu roku**	Liczba*	nowo przyjęte w ciągu roku**
Rodziny spokrewnione	45	10	32	17	44	14
Rodziny niezawodowe	26	8	24	15	33	12
Rodziny zawodowe – ogółem w tym:	16	14	21	24	25	4
- specjalistyczne	3	3	1	1	5	3
- pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	6	8	4	11	6	10
Rodzinny dom dziecka	32	5	38	9	46	7
Razem	119	37	115	39	148	37
***	x	25	x	30	x	47

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

*Uwzględniono wszystkie rodziny zamieszkujące na terenie powiatu kościerskiego łącznie z rodzinami, za które powiat otrzymuje zwrot środków w finansowych.

**jedno dziecko może być wykazane w nowoprzyjętych w ciągu roku w różnych formach pieczy zastępczej z powodu przejścia z jednej formy pieczy w drugą.

*** rzeczywista liczba umieszczonych dzieci w danym roku

Rok 2020 - stan na 31 grudnia liczba podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej - 68

Rok 2020 - stan na 31 grudnia liczba dzieci umieszczonych w rpz -122

Rok 2020 - rzeczywista liczba umieszczonych dzieci w rpz - 14

Tabela 3.

Charakterystyka wieku dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w powiecie kościerskim w latach 2021–2023 - stan na 31 grudnia każdego roku .

Wiek dzieci w latach	Rodziny spokrewnione			Rodzinny dom dziecka			Rodziny niezawodowe			Rodziny zawodowe			w tym					
													pełniące funkcję pogotowia rodzinnego			specjalistyczne		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Poniżej 1 roku	1	1	0	0	0	0	1	1	4	0	1	3	0	0	0	0	1	3
1 – 3	4	2	2	2	1	4	4	3	2	2	2	5	1	1	1	1	1	1
4 – 6	5	3	7	4	6	6	1	2	4	3	3	5	1	0	2	2	2	0
7 – 13	10	9	16	17	18	21	6	4	7	3	8	8	3	3	3	0	0	1
14 – 17	15	14	17	7	9	11	8	6	8	7	6	4	1	0	0	0	0	0
18 – 24	10	3	2	2	4	4	6	8	8	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Razem	45	32	44	32	38	46	26	24	33	16	21	25	6	4	6	3	4	5

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdania WRiSPZ-P.

W obecnym stanie prawnym powiat jest zobowiązany do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej na terenie innego powiatu, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej był powiat kościerski. Koszty utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów pokrywane są na podstawie porozumień zawartych między powiatami.

Tabela 4.

Liczba dzieci pochodzących z powiatu kościerskiego w latach 2018-2020 i umieszczona poza powiatem kościerskim – stan na 31 grudnia każdego roku .

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej poza powiatem	8	12	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

W latach 2021 - 2023 – liczba dzieci pochodzących z powiatu kościerskiego i umieszczona w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów była różna. Zmniejszyła się w 2023 r. w stosunku do 2022 r. o dwoje dzieci. Wszystkie dzieci umieszczane były w rodzinnej pieczy zastępczej.

W roku 2023 - **25 dzieci** z innych powiatów przebywało na terenie powiatu kościerskiego, w tym **20 dzieci** w rodzinnej pieczy zastępczej, a **5 dzieci** w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W porównaniu do lat 2021 i 2022 liczba dzieci umieszczanych na terenie naszego powiatu wzrosła:

-2022 r. **20 dzieci** w tym 12 w rodzinnej pieczy zastępczej i 8 w instytucjonalnej pieczy zastępczej,

-2021 r. **15 dzieci** w tym 10 w rodzinnej pieczy zastępczej i 5 dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tabela 5.

Liczba dzieci pochodzących z innych powiatów umieszczonych w powiecie kościerskim w roku 2023.

Lp.	Miejsce pochodzenia dziecka	Piecza rodzinna	Piecza instytucjonalna	Razem
1	Gmina Miasta Gdańska	5 (1 dz. od 31.03.2023 1 dz. od 03.07.2023 1 dz. od 10.07.2023)	-	5
2	Powiat Kartuski	2 (1 dz. od 13.12.2023)	-	2
3	Miasto Łódź	1 do 31.07.2023	-	1
4	Powiat Starogardzki	10 (4 dz. od 09.08.2023 1 dz. od 04.12.2023 1 dz. do 08.06.2023)	-	10
5	Powiat Tczewski	-	4	4
6	Miasto Gdynia	-	1 od 16-21.03.2023	1
7	Powiat Chojnicki	2 (od 10.08.2023)	-	2
	Razem	20	5	25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie

III.2. CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE KOŚCIERSKIM

Instytucjonalną pieczę zastępczą na terenie powiatu kościerskiego od 1 marca 2018 roku stanowią dwie Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze w Kościerzynie typu:

- socjalizacyjne (24 miejsca) z miejscami interwencyjnymi (4)

W powiecie kościerskim instytucjonalna piecza zastępcza nad dzieckiem jest realizowana przez dwie placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Placówki realizują zadania o charakterze socjalizacyjnym i interwencyjnym dla dzieci i młodzieży pozbawionej trwale lub okresowo opieki własnej rodziny.

Placówki są obsługiwane przez Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Kościerzynie, które jest jednostką organizacyjną Powiatu.

W ramach Centrum Administracyjnego w 2023 r. w okresie styczeń – grudzień funkcjonowały dwie placówki:

1. Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza Nr 1 dysponująca 14 miejscami, z których 12 to miejsca socjalizacyjne, a 2 to miejsca interwencyjne.
2. Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Nr 2 dysponująca 14 miejscami, z których 12 to miejsca socjalizacyjne, a 2 to miejsca interwencyjne.

Zmiana nastąpiła w związku z podjęciem przez samorząd powiatowy działań w celu wybudowania dwóch samodzielnych domów, każdy na 14 miejsc. Otwarcie i przekazanie do użytkowania domów nastąpiło w grudniu 2023r.

Na podstawie wniosku Starosty Kościerskiego z dnia 6 listopada 2023 r. i zmiany decyzji Wojewody Pomorskiego z dnia 28 listopada 2023 r. nastąpiły zmiany adresów siedziby i nazw placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- 1) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 w Kościerzynie otrzymała brzmienie:
„Dom pod Gwiazdami” i mieści się, przy ul. Księżycowej 4 w Kościerzynie,
- 2) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2 w Kościerzynie otrzymała brzmienie:
„Księżycowy Dom” i mieści się, przy ul. Księżycowej 2 w Kościerzynie.

Powiat posiada bezterminowe zgody Wojewody pomorskiego na prowadzenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej – Domów łączące zadania placówek typu socjalizacyjnego i placówek typu interwencyjnego.

Podstawowym zadaniem placówek jest zapewnienie całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokojenie niezbędnych potrzeb do czasu powrotu dziecka do rodziny lub usamodzielnienia się.

Celem placówek jest zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspakajanie niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także zapewnienie kształcenia. Praca z dziećmi jest prowadzona poprzez realizację indywidualnych planów pracy z dzieckiem (IPP) we ścisłej współpracy z rodziną biologiczną. Praca ta polega na wykonaniu dogłębnej analizy sytuacji dziecka i jego rodziny, a następnie wykonaniu i realizacji indywidualnego planu z dzieckiem i rodziną zmierzającego do osiągnięcia jednego z trzech następujących celów: reintegracji dziecka z rodziną, znalezienie dla dziecka trwałego miejsca w środowisku rodziny adopcyjnej lub zastępczej, usamodzielnienia.

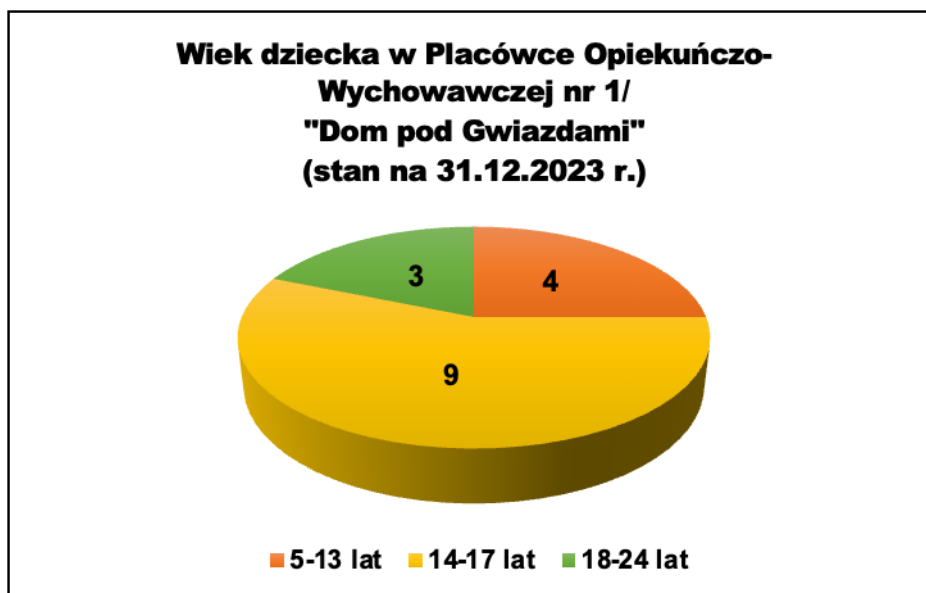
Podstawą wychowania w kościerskich placówkach jest wszechstronna pomoc stale udzielana wychowankom w aktualizowaniu jego własnych, wrodzonych i niepowtarzalnych możliwościach. Wychowanie nie jest więc kształtowaniem rozumianym jako „wykuwanie”, lecz jest towarzyszeniem w rozwoju. Wychowanie obejmuje całego człowieka, jego rozwój fizyczny, psychiczny, intelektualny i duchowy. Kościerskie placówki pracują według stworzonego wraz z dziećmi planu dydaktyczno-wychowawczego, który uwzględnia wszechstronny rozwój dzieci.

Tabela 6.

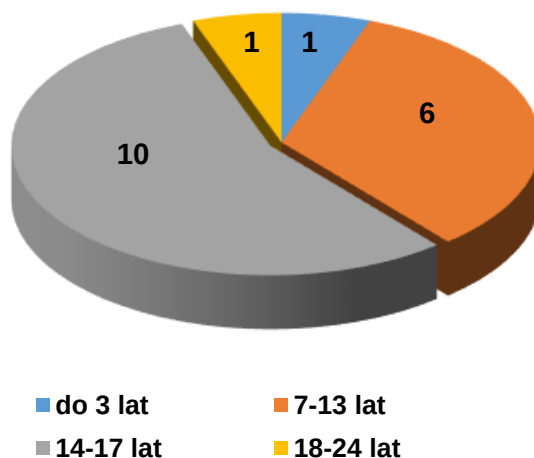
Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych powiatu kościerskiego w latach 2021 – 2023 – stan na 31 grudnia każdego roku.

	2021		2022		2023	
	nowe umieszczenia	kumulatywnie w ciągu roku	nowe umieszczenia	kumulatywnie w ciągu roku	nowe umieszczenia	kumulatywnie w ciągu roku
Liczba dzieci umieszczonych w POW nr 1	5	14	3	17	4	16
Liczba dzieci umieszczonych w POW nr 2	5	17	8	16	3	18
Razem	10	31	11	33	7	34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

**Wiek dziecka w Placówce Opiekuńczo-
Wychowawczej nr 2/
"Księżycowego Domu" w 2023 r.
(stan na 31.12.2023 r.)**

III.3. USAMODZIELNIENIA

Rodzina jest naturalnym środowiskiem, w którym powinno wzrastać każde dziecko, aby posiadać określony status prawny, doznawać właściwej opieki i poczucia bezpieczeństwa, zaspokajać własne potrzeby rozwojowe oraz przygotować się do samodzielnego życia.

Każda forma rodzicielstwa zastępczego powinna zabezpieczać wszelkie potrzeby dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej. Dziecku, któremu zaspokaja się potrzebę miłości, bezpieczeństwa, akceptacji i poczucia własnej wartości, łatwiej wejść w dorosłość, unikając zagrożeń związanych z samodzielnym życiem, uodpornić się na sytuacje kryzysowe (których na pewno nie uniknie). Dzieci, które czują się nieakceptowane, poszukują zaspokojenia tej potrzeby w innym środowisku niż rodzinne.

Ważnym zadaniem rodziny zastępczej i wychowawców placówek jest wdrażanie dzieci do przestrzegania norm społecznych i kształtowania w nich pożądanых społecznie zachowań; nauki i przygotowanie do pełnienia ról społecznych. Jest to zadanie tożsame z zadaniami rodziny naturalnej każdego dziecka. W przypadku dzieci w rodzinach zastępczych i placówek zadanie to może być utrudnione, zwłaszcza z powodów pochodzenia dzieci np. ze środowisk niedostosowanych społecznie czy nawet przestępczych.

Głównym celem pracy rodzin zastępczych i placówek w wymiarze kształtowania kompetencji społecznych będzie przywrócenie społeczeństwu dziecka w postaci samodzielnego, dojrzałego, przygotowanego do życia dorosłego człowieka, zdolnego do pełnienia ról społecznych i założenia prawidłowo funkcjonującej rodziny.

Wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek w realizacji programów usamodzielnienia mogą liczyć na pomoc i wsparcie różnych instytucji do tego powoływanych między innymi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Powiat kościerski na przełomie 2020-2023 prowadził działania, których celem było zintegrowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, który miał uwzględniać działania mające na celu przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu pieczy zastępczej.

W czasie pobytu w pieczy zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie i samodzielnego funkcjonowania. Przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia powinno w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu. Działania te były realizowane w ramach projektu RPO WP „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim”.

Profesjonalizacja wsparcia wychowanków usamodzielniających się w instytucjonalnej pieczy zastępczej w powiecie kościerskim również objęła tendencje do wprowadzenia małych struktur. Każdy wychowanek po ukończeniu 15 roku życia w zależności od Jego etapu rozwoju emocjonalnego, jeżeli nie ma możliwości powrotu do środowiska rodzinnego jest objęty pomocą w postaci realizacji przyjętego programu dla usamodzielniających się wychowanków.

Charakterystyką kameralnych placówek jest oferowanie środowiska wychowawczego maksymalnie zbliżonego do warunków funkcjonowania rodziny oraz danie możliwości wchodzenia w trening samodzielności, polegający na czynnym udziale wychowanków we wszystkich aspektach życia. W przypadku wychowanków z rodzinnej pieczy dzieje się tak naturalnie jak w każdej rodzinie. Wnioski z doświadczenia wynikającego z prowadzonych działań nakierowanych na usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej w ramach wspomnianego projektu, uwidoczniło wśród usamodzielniających się wychowankach: niską samoocenę, brak wiary w siebie, niechęć do podejmowania przyszłościowych decyzji, chęć pozostania w formie pieczy „ochrony” i zgodę na podejmowanie przez dorosłych decyzji w ich ważnych życiowych sprawach. Ponadto objęcie procesem usamodzielnienia wychowanków po 15 roku życia, głównie w okresie 17-19 lat należałoby zweryfikować. Ta grupa młodzieży najczęściej jest w okresie nauki zawodu i poświęcają dużo czasu na tą sferę życia, dlatego występowała większa niechęć do spotkań, udziału w zajęciach, czy organizowaniu czasu wolnego. Młodzież przekładała swój wolny czas na naukę zawodu, dodatkowy zarobek jako uczeń, a część z nich rezygnowała ze spotkań na rzecz spędzenia czasu ze swoimi znajomymi ze „środowiska”, czy po prostu na potrzebę spędzania bez celowo czasu wolnego. Obniżenie wieku grupy młodzieży i włączenie w proces usamodzielnienia osób w przedziale wiekowych 13+ pozwoli na objęcie większej grupy dzieci/wychowanków wsparciem oczywiście dostosowanym do wieku, którzy mogą rozpocząć proces usamodzielnienia.

Jednym z największych problemów z jakimi borykają się osoby usamodzielniające, opuszczające pieczę zastępczą, są trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania

i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Powiat Kościerski do połowy 2022 r. nie dysponował mieszkaniami chronionymi. Sytuacja zmieniła się od lipca 2022 r.. Uruchomienie mieszkania chronionego na 3 miejsca ułatwiło pracę z młodymi osobami opuszczającymi pieczę zastępczą. Pozwoliło wychowankom pieczy zastępczej na bezpieczny pobyt w okresie przejściowym, zanim zostały podjęte działania zmierzające do ostatecznych decyzji o miejscu zamieszkania. Okres ten pokazał również samym wychowankom, iż zamieszkiwanie w rodzinie czy placówce jako pełnoletnia osoba, zupełnie odbiega od ich wizji samodzielnego życia. Wiele aspektów życia codziennego, które do tej pory było pod kontrolą dorosłych spadło na ich barki i odpowiedzialność. Wychowankowie zauważyli swoje mocne strony, ale też i barki. Podjęcie samodzielnej decyzji w kwestii swojej przyszłości, pozwoliło wychowankom podjąć optymalne dla nich decyzje związane z samodzielnym życiem i wkroczyć w nie z dużą odpowiedzialnością oraz z poczuciem dla opiekunów, że proces usamodzielnienia ma większą szansę powodzenia.

Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podjęcie dalszych działań wspierających szczególnie w formie dziennych usług społecznych nakierowanych na tą grupę osób będących w procesie usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiając młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

Tabela 7.

Liczba dzieci opuszczających pieczę zastępczą w powiecie kościerskim w latach 2021 – 2023 r.

Zmiana sytuacji dziecka	2021		2022		2023	
	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza	Rodzinna piecza zastępcza	Instytucjonalna piecza zastępcza
powrót do rodziny biologicznej	5	5	9	8	1	6
adopcja dziecka lub powierzenie dziecka do rodziny adopcyjnej	5	-	2	-	4	-
Razem	10	5	11	8	5	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie

Tabela 8.

Liczba wychowanków opuszczających pieczę zastępczą – usamodzielniających się korzystających w latach 2021 – 2023 z pomocy na usamodzielnienie w powiecie kościerskim (od 1.01 do 31.12 każdego roku).

Rodzaj udzielonego wsparcia	2021		2022		2023	
	Osoby po opuszczeniu u placówki	Osoby po opuszczeniu rodziny zastępczej	Osoby po opuszczeniu u placówki	Osoby po opuszczeniu u rodziny zastępczej	Osoby po opuszczeniu u placówki	Osoby po opuszczeniu u rodziny zastępczej
Pomoc na kontynuowanie nauki	10	15	11	12	10	5
Pomoc na usamodzielnienie	1	9	3	12	6	7
Pomoc na zagospodarowanie	2	11	5	9	3	9
Zapewnienie miejsca w mieszkaniu treningowym	-	-	1	-	2	-
Razem	13	35	20	33	21	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Kościerzynie.

Z rodzinami zastępczymi oraz wychowankami opuszczającymi pieczę zastępczą prowadzono pracę polegającą na wspieraniu rodzin zastępczych przy pomocy pracy koordynatorów. Udzielana była również pomoc prawna i merytoryczna w rozwiązywaniu różnorodnych problemów dotyczących powierzonych dzieci, jak i pełnoletnich wychowanków. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie również jako organizator pieczy zastępczej w powiecie kościerskim sprawując nadzór nad prawidłowym procesem wychowawczym dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej i pełnoletnich wychowanków współpracowało z innymi jednostkami pomocy społecznej, sądami i placówkami oświatowymi.

IV. ANALIZA ZAGROŻEŃ ŚRODOWISK RODZIN NATURALNYCH

W ostatnich czterech latach w powiecie kościerskim tendencja umieszczeń w pieczy zastępczej instytucjonalnej utrzymuje się na równym poziomie, natomiast w rodzinnej waha się. W ostatnim roku w stosunku do 2022 wzrosła. W dalszym ciągu maleje liczba kandydatów na rodziny zastępcze.

Na podstawie uzyskanych danych z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących w powiecie kościerskim sporządzono analizę rodzin zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem ich poza środowiskiem rodzinnym. Tabela przedstawia liczbę takich dzieci.

Wskazane przez gminy rodziny najczęściej objęte są już nadzorami kuratorskimi, pracują z nimi również pracownicy socjalni ośrodków pomocy społecznej, asystenci rodzin, pedagodzy szkolni, jednakże mimo interdyscyplinarnego wsparcia nie zawsze udaje się przeciwdziałać negatywnym skutkom ich funkcjonowania co prowadzi do złożenia przez kuratorów, szkoły, albo same OPS-y wniosków do sądów o wgląd w sytuację rodziny lub zabezpieczenie dzieci z uwagi na występujące zagrożenia zdrowia i życia dzieci.

Tabela 9.

Specyfika środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych w powiecie kościerskim - stan na dzień 31 grudnia danego roku.

Główne przyczyny występowania trudności w rodzinach i powody korzystania z pomocy z OPS	Liczba rodzin 2020 rok	Liczba rodzin 2021 rok	Liczba rodzin 2022 rok	Liczba rodzin 2023 rok
Przemoc	108	30	17	35
Niezaradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w tym rodziny niepełne	202	261	226	217
Występowanie problemu alkoholowego	170	142	126	142
Występowanie chorób w tym choroby psychiczne	595	851	747	747
Udzielanie pomocy z powodów występowania niepełnosprawności w rodzinie	775	843	807	786
Występowanie bezrobocia	558	471	381	403
Występowanie zjawiska eurosierot	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z 8 gmin powiatu kościerskiego .

Tabela 10.

Specyfika środowisk przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych z podziałem na gminy powiatu kościerskiego - stan na dzień 31 grudnia danego roku.

Rok	Zasoby instytucjonalne/ś wietlice szkolne, socjoterapeutyczne, ŚDS	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	Liczba rodzin objętych pomocą asystent a rodziny	Liczba asystentó w rodziny	Ilość dzieci w rodzinac h ogółem	Ilość rodzin z trudnościami opiekuńczo - wychowawcz ymi	Gmina
2020	10	599	45	3	126	92	G. Miejska Kościerzyna
2021	2	691	43	3	523	126	
2022	2	641	41	3	504	117	
2023	2	719	47	3	546	117	
2020	11	539	13	1	29	11	Gmina Kościerzyna
2021	0	254	12	1	279	70	
2022	0	171	13	1	544	45	
2023	0	148	12	1	153	32	
2020	9	121	13	2	34	13	Gmina Liniewo
2021	7	102	15	2	197	11	
2022	1	90	14	2	164	11	
2023	7	102	15	2	189	12	

2020	1	114	16	2	51	18	Gmina N.Karczma
2021	0	137	15	1	72	13	
2022	0	132	13	3	67	11	
2023	0	124	14	3	59	14	
2020	7	150	15	1	31	15	Gmina Stara Kiszewa
2021	4	163	20	1	115	16	
2022	4	156	20	1	135	16	
2023	5	148	17	1	155	16	
2020	4	226	3	1	5	15	Gmina Karsin
2021	1	391	6	1	Brak danych	18	
2022	1	268	10	1	Brak danych	16	
2023	1	273	7	1	Brak danych	19	
2020	1	188	8	1	19	8	Gmina Lipusz
2021	0	257	7	1	116	0	
2022	0	207	6	1	143	0	
2023	0	173	7	1	141	0	
2020	3	195	6	1	21	6	Gmina Dziemiany
2021	2	180	4	1	211	9	
2022	1	184	6	1	226	8	
2023	1	185	8	1	215	7	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z 8 gmin powiatu kościerskiego.

V. WNIOSKI Z ANALIZY PIECZY ZASTĘPCZEJ ZA LATA 2021- 2023 W POWIECIE KOŚCIERSKIM

W Programie wskazano na konieczność kontynuowania i/lub podjęcia zidentyfikowania działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz procesu wsparcia usamodzielniających się wychowanków na terenie powiatu. Uchwalenie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2020 – 2023 miało pozwolić na pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej. W okresie obowiązywania ostatniego programu Powiat/PCPR od 2021 roku przez okres ponad dwóch lat realizował we współpracy projekt pod nazwą „Rodzinnie w Powiecie Kościerskim” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 – Oś priorytetowa 06 Integracja, Działanie 06.02 Usługi Społeczne, Poddziałanie 06.02.02 Rozwój usług społecznych.

Powiat Kościerski/Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie było liderem projektu, partnerem została Fundacja „Sprawni Inaczej”. Działania powiatu w tym projekcie były głównie skierowane na rodzinną pieczę zastępczą. Celem głównym projektu było zwiększenie dostępu do usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym na rzecz rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz specjalistyczne wsparcie rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci.

Zadaniem rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej jest stworzenie dziecku stabilnego środowiska zapewniającego odpowiednie wychowanie i opiekę do czasu powrotu dziecka do środowiska pochodzenia bądź do momentu adopcji lub usamodzielnienia się. Umieszczenie dziecka w odpowiedniej formie pieczy zastępczej ma na względzie przede wszystkim zapewnienie dziecku możliwości zaspokajania potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych oraz kulturalno-rekreacyjnych w sytuacji, gdy rodzina naturalna nie jest w stanie tych potrzeb zaspokoić w ramach własnych możliwości.

Głównym założeniem, a zarazem celem strategicznym programu było zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej. Realizacja tego celu miała za zadanie przede wszystkim otoczenie dziecka dobrą i troskliwą opieką.

Celem pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do odpowiedzialnego i samodzielnego życia, do pokonywania trudności życiowych, wpajanie prawidłowych norm społecznych, podtrzymywanie bliskich i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami. Piecza zastępcza udziela także wsparcia i odpowiedniego poradnictwa w tym zakresie dla osób tworzących pieczę zastępczą.

VI.1.REALIZACJA PROGRAMU

Cel główny:

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej za lata 2021 – 2023 było tworzenie warunków do skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej w powiecie kościerskim z ukierunkowaniem na formy rodzinne

Zadania w zakresie wspierania rodziny

Lp.	1.Zapewnienie dostatecznej liczby miejsc dla dzieci w rodzinnych formach opieki	
	Zadania	Sposób realizacji/wskaźniki

1	Podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej – promowanie idei rodzicielstwa zastępczego;	- opracowano i rozpowszechniono ulotki i plakaty o tematyce rodzinnej pieczy zastępczej do 500 ulotek rocznie promujących tę formę wsparcia, - zakupiono i rozwieszono w newralgicznych punktach na terenie powiatu banery z hasłem „zostań rodzicem zastępczym zawodowym” i „realizuj się i pracuj z domu” – 10 banerów, - zamówiono i rozprowadzono o tej samej treści co bannery plakaty w formacie A2 – 100 szt, -w lokalnej prasie radio publikowano artykuły promujące rodzinną pieczę zastępczą- średnio 1 informacja w każdej formie raz na rok az w prasie i radiu 1 raz do roku oraz lokalnych mediach społecznościowych, stronie PCPR i mediach społecznościowych kilka razy w roku. - organizacja pikników, obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, innych imprez okolicznościowych np. Mikołajki – 3 imprezy w roku (udział około 120 dorosłych i ok. 300 dzieci), Czynny udział pracowników w imprezach masowych i okolicznościowych w których PCPR posiadał swoje stanowisko o temacie rodzicielstwa zastępczego (Tragi Rolnicze w Lubaniu, Targi Pracy, Kobieta w sercu kaszub, Dzień zdrowia,
2	Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej oraz wolontariuszy;	-opracowano i rozpowszechniono ulotki i plakaty o tematyce rodzinnej pieczy zastępczej, promujących tę formę wsparcia, w lokalnej prasie, w Internecie oraz w lokalnej prasie opublikowano artykuły. - kolportowano ok. 600 ulotek i materiałów jw.
3	Prowadzenie procedur kwalifikacyjnych dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej (w tym: organizowanie stosownych szkoleń);	-skierowano 21 osób (niezawodowe/ spowinowacone) na szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej rodziny zastępczej – 20 osób otrzymało zaświadczenie ukończenia szkolenia, -przeprowadzono szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze zawodowe 4 osoby/2 rodziny, które uzyskały kwalifikacje, - szkolenie dla rodzin spokrewnionych 36 osób/16 rodzin
4	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez poszukiwanie innych podmiotów, fundacji działających w obrębie pieczy zastępczej, aby aktywizować rodziny, zapobiegać ich wypaleniu i rezygnacji z pełnionej funkcji;	-zorganizowano 15 spotkań grupy wsparcia dla rodzin zastępczych średnio 7-10 osób na każdym spotkaniu (okres panowania pandemii), część działań przeniesiono jako formę zdalną, -zorganizowano: Superwizja 30 h zajęć grupowych dla 16 osób - rodzin zastępczych i rdd oraz dla 16 osób superwizja indywidualna -łącznie 160 g, - przygotowano warsztaty kompetencji rodzicielskich dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych/rdd – 10 osób, - wyjazd szkoleniowo-terapeutyczny dla 10 rodzin zastępczych zawodowych i rdd – 10 dzieci, - wyjazd terapeutyczny dla 10 dzieci z spektrum zaburzeń FAS i zaburzeń więzi i 10 opiekunów, - organizacja szkoły dla „Rodziców i wychowawców”, w której wzięło udział 10 osób (rodzin zastępczych), - odbyły się zajęcia „Trening Interpersonalny dla 12 osób.

--	--	--

Lp.	2.Podniesienie jakości usług w zakresie rodzinnych form pieczy zastępczej	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Objęcie rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.;	-koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownicy socjalni objęli wsparciem łącznie w 2020-2023 73 rodzin zastępczych oraz 256 dzieci wychowanków tych rodzin, -dokonano łącznie 625 ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, -sporządzono 638 opinii dotyczących dalszego pobytu dziecka w RZ i informacji o całokształcie sytuacji osobistej dziecka, -dokonano 81 ocen rodzin zastępczych,
2	Umożliwienie korzystania ze wsparcia specjalistycznego (psycholog, pedagog, prawnik) przez opiekunów i wychowanków;	-zorganizowano rodzinom oraz wychowankom dostęp do specjalistów: -psychologów, - psychoterapeutów, -pedagoga, - terapeutę uzależnień, -psychiatry, - terapii sensorycznej, -prawnika, - diagnoz Fas/Fasd - sporządzono 37 diagnoz ze spektrum FAS, - sporządzono 26 diagnoz zaburzeń SI, - prowadzono dla 19 dzieci terapię SI w łącznej ilości 440 godz. - 24 osobom udzielono wsparcia terapeuty uzależnień, - 12 osób skorzystało ze wsparcia mediatora -
3	Stworzenie warunków do możliwości skorzystania przez wychowanków pieczy zastępczej i ich rodzin z pomocy specjalistycznej	dzięki prowadzonemu projektowi udostępniono dzieciom: – zajęcia „Trening Umiejętności społecznych” uczestniczyło 12 dzieci, – socjoterapia uczestniczyło 6 wychowanków, – zajęcia „Trening Zastępowania Agresji” uczestniczyło 5 dzieci, – półkolonie dla wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej uczestniczyło 24 wychowanków, – udzielono 262 konsultacji psychiatrycznych dla dzieci z rodzin zastępczych, – przeprowadzono 102 diagnozy psychofizyczne dzieci z rodzin zastępczych, – prowadzono intensywną terapię psychologiczną/psychoterapeutyczną z 77 dzieci , – udzielono ponadto 117 konsultacji psychologicznych dla dzieci z rodzin zastępczych i opiekunów, – udzielono 94 porad prawnika,
4	Zapewnienie wypłaty świadczeń zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;	-wypłacano świadczenia obywatelne na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej i innych przysługujących świadczeń, 2021-2 674 017 zł 2022 2 484 402 zł 2023- 2 661 528 zł w wysokościach uwzględniono pomoc na

5	Zapewnienie wsparcia w postaci wolontariatu i rodzin pomocowych.	pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych -zapewniono doraźnie pomoc wolontariuszy, - nie zapewniano wsparcia w postaci rodzin pomocowych.
6	Rozwój kompetencji wychowawczych i opiekuńczych poprzez udział rodzin w szkoleniach doskonalących	odbyła się superwizja 30 h zajęć grupowych dla 16 osób -rodzin zastępczych i rdd oraz dla 16 osób superwizja indywidualna -łącznie 160 h, - przygotowano warsztaty kompetencji rodzicielskich dla rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych/rdd – 10 osób , - wyjazd szkoleniowo-terapeutyczny dla 10 rodzin zastępczych zawodowych i rdd, - 2 wyjazdy terapeutyczne dla 20 opiekunów i ich dzieci w temacie zaburzenia FAS i zaburzeń więzi, - organizacja szkoły dla „Rodziców i wychowawców”, w której wzięło udział 10 osób (rodzin zastępczych), - odbyły się zajęcia „Trening Interpersonalny dla 12 osób. - odbyły się warsztaty kompetencji dla rodzin zastępczych,
7	Umożliwienie wymiany doświadczeń i integracji poprzez organizowanie grup wsparcia i spotkań integracyjnych;	-organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych 15 spotkań średnio po 7-10 osób (okres pandemii nie pozwolił na zwiększenie wsparcia), -zorganizowano 4 spotkania integracyjne dla rodzin zastępczych, dzieci i ich rodzin macierzystych, -zorganizowano 2 wyjazdy integracyjne - wycieczki
8	Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych;	-kompetencje oraz ciągły proces podnoszenia kwalifikacji funkcjonujących rodzin zastępczych podnoszą świadomość stanowienia pieczy zastępczej umożliwiające powrót dzieci do rodzin biologicznych, wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, pomoc w sytuacjach kryzysowych, -powrót do rodziny biologicznej 15 dzieci -przekazanie do adopcji 11 dzieci , umieszczenie w placówkach 2 dzieci umieszczenie w innej rodzinie – 31 dzieci

Lp.	3.Podniesienie jakości usług w zakresie instytucjonalnej pieczy zastępczej	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Podniesienie poziomu świadomości wychowawców placówek w zakresie jakości pracy poprzez systematyczne poddawanie się superwizji, udział w grupach psychoedukacyjnych i szkoleniach doskonalących	-udział wychowawców placówek w superwizji -12 osób, grupowa 6 x w roku 2022 i 2 indywidualnie - udział w grupach psychoedukacyjnych i szkoleniach doskonalących
2	Zapewnienie wychowankom dostępu do poradnictwa specjalistycznego	zapewniono wychowankom dostęp do poradnictwa specjalistycznego według indywidualnych potrzeb. zapewnienie zajęć socjoterapeutycznych, 2 grupy 8 osobowe rok 2021, 1 x/ m-c , udział w kooniach socjoterapeutycznych – 15 dzieci – 2x /rok
3	Stworzenie warunków do możliwości zapewnienia wychowankom udziału w terapii – w tym psychoterapii	- stworzono warunki do możliwości skorzystania przez wychowanków i ich rodzinom pomocy specjalistycznej w tym udziału w terapii. - placówki posiadają na etacie pedagoga – terapia pedagogiczna, rewalidacja, zajęcia wyrównawcze,1

		x/ tydzień w roku szkolnym, psychologa – 1x/tydzień, - psychoterapia od 5 do 18 osób 1 x/ m-c XII 23 – pozyskanie psychoterapeuty -placówki organizowały dodatkowo różne programy zwiększające kompetencje społeczne dzieci. 1 x/rok + indywidualny udział w zewnętrznych programach 8 dzieci
5	Współpraca z asystentem rodziny celem uaktualniania wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka, umożliwienia podtrzymywania więzi rodzinnych i ewentualnej pracy na rzecz powrotu do domu rodzinnego	nawiązywano współpracę z asystentami rodzin biologicznych (w przypadku ich braku z pracownikami socjalnymi) celem uaktualniania wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka, umożliwienia podtrzymywania więzi rodzinnych i ewentualnej pracy na rzecz powrotu do domu rodzinnego. - asystenci uzupełniali wiedzę wychowawców poprzez przekazanie planów pracy rodziny, uczestnicząc czynnie w organizowanych zespołach ds. okresowej oceny sytuacji rodziny. - prowadzenie wywiadów środowiskowych – wizyty w domach

Lp.	4.Wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Systematyczne przygotowywanie wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielniania	-prowadzenie poradnictwa specjalistycznego przez cały okres procesu usamodzielnienia 102 wychowanków, -pomoc wychowankom w tworzeniu Indywidualnych programów Usamodzielnienia i monitoring 102 , - utworzenie mieszkania treningowego na 3 miejsca .
2	Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej	-promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, form pracy opiekuńczej, wychowawczej, - nagłaśnianie w mediach o działalności, -nagłaśnianie działalności Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom z Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych
3	Zapewnienie wypłaty świadczeń zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	-wypłacono na bieżąco obowiązkowe świadczenia na wsparcie wychowanków opuszczających pieczę zastępczą -razem rodzinna i instytucjonalna Liczba osób -102 wychowanków. 2021 – 264.993 zł 2022 – 353.837 zł 2023 – 331.256 zł
4	Umożliwianie wychowankom korzystania ze specjalistycznego poradnictwa	-wychowankowie byli objęci pomocą koordynatora lub innych specjalistów/pracowników PCPR
5	Organizowanie grup wsparcia, psychoedukacyjnych, socjoterapeutycznych, treningów kompetencji społecznych	-organizowano indywidualne wsparcie dla wychowanków zgodnie z potrzebami młodego człowieka, - działał Klub Młodzieżowy w ramach którego

		- wsparcie terapeutyczne i edukacyjne młodzież w procesie usamodzielnienia korzystała ze wsparcia grupowego, działań animatora – kołcza oraz zorganizowano młodzieży spotkania - 12 wychowanków , integracyjne wyjazdowe – 2 wyjazdy
6	Umożliwienie udziału w projektach, szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe;	-współpraca w zakresie pracowników i specjalistów uczestniczący w projektach ze wskazaniem na grupę usamodzielnianych osób, -ściśła współpraca ze szkołami szczególnie zawodowymi -współpraca z PUP
7	Współpraca i poszukiwanie organizacji pozarządowych i osób prywatnych mogących wesprzeć wychowanków pieczy w procesie usamodzielnienia;	-współpraca z osobami, chcącymi udzielać takiego wsparcia, szczególnie z lokalnymi przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi

Lp.	Rozwój współpracy z innymi instytucjami pomocowymi	
	Zadania	Sposób realizacji
1	Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, szkołami, sądem i innymi instytucjami pomocowymi celem opracowania planów pomocy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci i oceny opiekunów;	-zacieśniono współpracę z ośrodkami pomocy społecznej, szkołami, sądem i innymi instytucjami pomocowymi celem opracowania planów pomocy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci i oceny opiekunów; -obecność asystentów rodzinnych lub pracowników socjalnych OPS na zespołach ds. okresowej sytuacji dziecka, -zorganizowano szkolenia dla pracowników pomocy społecznej z terenu powiatu 2 szkolenia , -zorganizowano 2 spotkania metodyczne dla kierowników OPS.
2	Współpraca z urzędami gmin i urzędem pracy celem pomocy wychowankom usamodzielnianym w podjęciu zatrudnienia i uzyskania mieszkania z zasobów gminy;	-koordynatorzy nawiązali szeroko pojętą współpracę z urzędami gmin i urzędem pracy celem pomocy wychowankom usamodzielnianym w podjęciu zatrudnienia i uzyskania mieszkania z zasobów gminy. -dzięki tej współpracy 4 wychowanków z pieczy zastępczej otrzymało pomoc w postaci mieszkań komunalnych, -innym wychowankom udało się przy współpracy pomóc w uzyskaniu świadczeń z pomocy społecznej – 2 wychowanków .
3	Współpraca z organizacjami pozarządowymi;	-kontynuowano dalszą współpracę ze Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom z Placówek Socjalizacyjnych, Fundacją Sprawni Inaczej, Osadą „Burego Misia” oraz innymi w zakresie realizacji podejmowanych akcji, imprez i pomocy indywidualnej dla wychowanków.

VI.2. PODSUMOWANIE

1. Podstawowym problemem jest brak chętnych osób - kandydatów na rodziny zastępcze niezależnie od wieku dzieci, pozbawionych całkowicie i częściowo opieki rodzicielskiej.
2. Obecna liczba rodzinnych form nie zaspokaja potrzeb w zakresie zabezpieczania dzieci w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej mimo wydanych postanowień.
3. W latach 2021-2023, szczególnie w ostatnim roku realizacji programu, nastąpiło załamanie przy realizacji wykonywania postanowień sądowych. Mimo prawie siedmiokrotnej większej ilości zabezpieczeń dzieci (47 osób) do rodzinnej formy pieczy zastępczej w stosunku do instytucjonalnej (7 osób), w obu przypadkach nastąpiła sytuacja niezrealizowania wydanych postanowień w 2023r. Średni czas oczekiwania na znalezienie środowiska zastępczego dla dzieci wskazanych do rodzinnej pieczy zastępczej wyniosło nieco ponad 3 m-ce, natomiast do instytucjonalnej 4 m-c. Czas ten wydłużał się w zależności od wieku dzieci, stanu zdrowia czy liczebności rodzeń. Na koniec 2023r. nie zostało zrealizowanych **4** postanowienia sądowe o zabezpieczeniu dla **10** dzieci.
4. Podniesiono standard mieszkaniowy dla dzieci i pracy wychowawców w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – **wybudowano 2 domy mieszkalne na 14 miejsc każdy**.
5. W placówkach po kilkuletniej przerwie ponownie zostały umieszczane dzieci poniżej 10 roku życia (przypadki dotyczyły umieszczeń rodzeństw).
- 6 W PCPR zwiększono zasoby miejsc specjalistycznego wsparcia o sale terapeutyczne i szkoleniowe.
7. Od 2022 r. znacząco wzrosła liczba umieszczanych dzieci w pieczy zastępczej z różnymi deficytami rozwojowymi. Umieszczenia następowały zarówno do rodzinnej jak i instytucjonalnej pieczy.
8. Rozpoczęta systemowa pomoc pełnoletnim wychowankom usamodzielniającym wymaga wprowadzenia korekt udzielanego wsparcia. Należy zweryfikować wiek młodzieży rozpoczynającej proces usamodzielniania oraz rodzaju form wsparcia uwzględniając wiek wychowanków skierowanych do programu usamodzielnienia.
9. W dalszym ciągu brak jest rodzinnych form wsparcia mogących objąć opieką małoletnie matki z dziećmi.
10. Powstała placówka wsparcia dziennego, natomiast znacząco spadła liczba miejsc środowiskowego dziennego wsparcia dla dzieci na poziomie samorządów gminnych (świetlice, śds-y placówki dziennego pobytu).
11. Nie wzrosła liczba asystentów rodzin.
12. Wybuch pandemii Covid-19 i jego skutki związane z izolacją przyczynił się do znacznego wzrostu występowania załamania zdrowia psychicznego (depresje, stany lękowe itp.) u dzieci i dorosłych, co znacznie przełożyło się na wzrost, a tym samym potrzebę wsparcia medycznego – lekarzy psychiatrów czy psychoterapeutów.

VII. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2021–2023 i plan na 2024-2025

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i określenia limitu rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie.

Tabela 10.

Limit zawodowych rodzin zastępczych w powiecie kościerskim w latach 2021– 2023 stan na 31 grudnia danego roku.

Rok	Planowany limit		Realizacja		Dynamika	
	rodzin zastępczych zawodowych,	rodzinnych domów dziecka	rodziny zastępcze zawodowe	rodzinne domy dziecka	Dany rok=100	
					rzz	rdd
2021	13	5	7	2	53,8	40
2022	13	6	4	5	30,7	83,3
2023	13	6	5	5	38,5	83,3

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając możliwości finansowe powiatu, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka na latach 2024 – 2026, jak w poniższej tabeli.

Rok	Planowany limit	
	rodzin zastępczych zawodowych,	rodzinnych domów dziecka
2024	9	5
2025	10	6
2026	10	6

ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Istnienie stowarzyszenia pomocy dzieciom z placówek socjalizacyjnych - wsparcie dla osób prowadzących rodzinne formy opieki zastępczej, -doświadczenie rodzin zastępczych, -grupa w wsparcia rodzin zastępczych, -współpraca z instytucjami na rzecz wychowanków z pieczy zastępczej, --pozytywne postrzeganie Placówek w środowisku lokalnym, -zapewnienie wychowankom różnorodnych doświadczeń, udziału w życiu kulturalnym -wysoko wykwalifikowana kadra w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, -utworzenie Rodzinnych Domów Dziecka, -udostępnienie specjalistycznych form wsparcia dla rodzin zastępczych i umieszczonych dzieci	-brak szybkiego dostępu do diagnozy medycznej u dzieci, -wygaszenie działalności stowarzyszenia rodzinnej pieczy zastępczej, -długoletnie doświadczenie rodzin zastępczych może przyczynić się do występowania zjawiska wypalenia zawodowego rodzin i występowania chrób somatycznych, - brak kandydatów na nowe rodziny zastępcze, - brak wolontariuszy - mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, -mała wiedza społeczeństwa o rodzicielstwie zastępczym, -obawa przed kontrolami przeprowadzanymi przez różne instytucje,

- pozyskiwanie środków finansowych na wsparcie specjalistyczne rodzicielstwa zastępczego,	--konflikty z rodziną biologiczną w zakresie uprawnień do opieki prawnej i zgody na podejmowanie działań na rzecz wychowanków
SZANSE	ZAGROŻENIA
- zwiększenie świadczeń dla rodzin Zastępczych, - uwrażliwienie władz lokalnych na problemy rodzin zastępczych, - możliwość pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych, - sprawny system pieczy zastępczej, -kampanie społeczne promujące rodzicielstwo zastępcze, -pozytywne przykłady usamodzielnionych wychowanków, -pozyskiwanie zewnętrznych środków na realizację zadań	- brak chętnych rodzin do sprawowania funkcji rodziny zastępczej, - niewystarczające środki finansowe na rozwój pieczy zastępczej, - wypalenie zawodowe rodzin zastępczych, - degradacja wartości i funkcji rodziny -stygmatyzacja rodzin zastępczych i dzieci opuszczających pieczę zastępczą, -niespójne, niejasne, często zmieniające się przepisy prawne, -niewystarczające środki finansowe na doskonalenie kompetencji kadry -niewłaściwa (stereotypowa) współpraca z instytucjami decydującymi o losach dziecka -nadinterpretacja przepisów prawa, narastające problemy wychowawcze wynikające z skumulowanych problemów wychowanków,

VIII. CELE I ZADANIA PROGRAMU ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2024 – 2026

Priorytetowym celem powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024 – 2026 jest pozyskanie nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, zastępczych zawodowych i RDD oraz dalszy rozwój form i metod oddziaływania w obszarze systemu pieczy zastępczej w powiecie kościerskim.

Cel główny 1

Rozwijanie rodzinnych form opieki nad dzieckiem

- Cel szczegółowy 1.1 – Zapewnienie dostatecznej liczby miejsc dla dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 1.2 - Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze i prowadzących rodzinne domy dziecka oraz organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej poprzez podnoszenie jakości usług rodzinnych formach pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 1.3 - Rozwijanie specjalistycznych form wsparcia dedykowanych dzieciom o szczególnych potrzebach w tym stwarzanie warunków dla zawiązywania się większej liczby rodzin zastępczych i powstaniu kolejnych rodzinnych domów dziecka.

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie wiedzy o rodzinnej pieczy zastępczej – promowanie idei rodzicielstwa zastępczego;
- Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej oraz wolontariuszy;
- Prowadzenie procedur kwalifikacyjnych dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rodziny pomocowej (w tym: organizowanie stosownych szkoleń);

- Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez skierowanie specjalistycznych form pomocy celem zapobiegania zjawisku wypalenia zawodowego i rezygnacji z pełnionej funkcji;
- Umożliwienie korzystania ze wsparcia specjalistycznego (psycholog, pedagog, prawnik, psychiatra dziecięcy) przez opiekunów i wychowanków;
- Zapewnienie wsparcia w postaci wolontariatu i rodzin zaprzyjaźnionych (pomocowych);
- Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych;
- Zacieśnianie współpracy PCPR z ośrodkami pomocy, sądem w zakresie pracy z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej na rzecz reintegracji rodziny;
- Rozwój kompetencji wychowawczych i opiekuńczych poprzez udział rodzin w szkoleniach doskonalących.

Cel główny 2

Podnoszenie jakości usług w zakresie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej

- Cel szczegółowy 2.1 – Działania na rzecz rozwoju specjalistycznej instytucjonalnej pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 2.2 – Wzmacnianie potencjału kadry placówek i organizatora pieczy.
- Cel szczegółowy 2.3 – Zapewnienie wychowankom dostępu do pomocy specjalistycznej szczególnie medycznej.

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Doskonalenie kadry wychowawczej placówek;
- Podejmowanie działań w zakresie rozszerzenia specjalistycznej instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- Zapewnienie wychowankom udziału w zajęciach socjoterapeutycznych, psychoedukacyjnych;
- Współpraca z asystentem rodziny, organizatorem pieczy zastępczej celem uaktualniania wiedzy o sytuacji rodzinnej wychowanka, umożliwienia podtrzymywania więzi rodzinnych i ewentualnej pracy na rzecz powrotu do domu rodzinnego;
- Monitorowanie potrzeb środowiska lokalnego odnośnie opieki nad wychowankami;
- Współpraca z instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie;

Cel główny 3

Wsparcie procesów usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą

- Cel szczegółowy 3.1 - Wspieranie rozwoju wychowanków pieczy zastępczej.
- Cel szczegółowy 3.2 - Pomoc w zapewnieniu dostępu do poradnictwa specjalistycznego.
- Cel szczegółowy 3.3 - Wspieranie działań niezbędnych w procesie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej.

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Systematyczne przygotowywanie wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielniania;
- Wszechstronne wspieranie rozwoju wychowanków pieczy zastępczej;
- Utworzenie grupy samopomocowej;
- Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej;
- Umożliwienie korzystania ze specjalistycznego poradnictwa;
- Organizowanie grup wsparcia, psychoedukacyjnych, socjoterapeutycznych, treningów kompetencji społecznych;
- Umożliwienie udziału w projektach, szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe kadry organizatora pieczy i wychowawców placówek opiekuńczo-wychowawczych;
- Współpraca z urzędami gmin i urzędem pracy celem pomocy wychowankom usamodzielnianym w podjęciu zatrudnienia i uzyskania mieszkania z zasobów gminy;

Cel główny 4

Rozwój współpracy z instytucjami pomocowymi na rzecz kompleksowego wsparcia pieczy zastępczej

- Cel szczegółowy 4.1 – Rozwój partnerstwa na rzecz rozwijania systemu pieczy zastępczej;
- Cel szczegółowy 4.2 - Tworzenie warunków na rzecz współpracy z instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinie.
- Cel szczegółowy 4.3 – Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie oraz stwarzanie warunków do ich rozwoju;

Zadania niezbędne do realizacji celu:

- Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, asystentami rodziny, szkołami, sądem i innymi instytucjami pomocowymi celem opracowania planów pomocy dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci i oceny opiekunów;
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie budowy jednolitego systemu pomocy pieczy zastępczej;
- Umożliwienie wymiany doświadczeń i integracji poprzez organizowanie grup wsparcia, szkoleń, konferencji i spotkań integracyjnych dla pracowników;
- Współpraca z instytucjami i służbami, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej, zmiany stylu życia i reintegracji rodziny;

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 będą środki finansowe:

- z budżetu powiatu kościerskiego,
- z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych,
- z budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- z budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej,
- z odpłatności rodziców biologicznych,
- ze źródeł zewnętrznych takich jak Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Europejski Fundusz Społeczny oraz programy i projekty ukierunkowane na wsparcie dziecka i rodziny.

X. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 będą:

- dzieci przebywające w pieczy zastępczej,
- rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka,
- rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej,
- kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz kandydaci do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- rodziny pomocowe sprawujące czasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców.

XI. REALIZATORZY PROGRAMU

Koordynatorem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie, które przy jego realizacji będzie współpracowało z następującymi podmiotami:

- rodzinami zastępczymi,
- rodzinami pomocowymi,
- placówkami opiekuńczo-wychowawczymi,
- Policją,
- jednostkami samorządu terytorialnego,
- ośrodkami pomocy społecznej,
- sędziami i kuratorami Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego,
- prokuraturą,
- placówkami oświatowymi,
- organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi.

XII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring programu będzie polegał na corocznym zbieraniu danych dotyczących realizacji zadań przez organizatora pieczy zastępczej, tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kościerzynie i składanie raportu w postaci sprawozdania z działalności organizatora pieczy przedkładanym Radzie Powiatu Kościerskiego po zakończeniu roku budżetowego. Źródłami informacji o realizacji Programu będą informacje pozyskane z gmin, PPP, szkół, Policji, sądów, kuratorów.

Wskaźnikami realizacji programu będzie:

1. Liczba przeprowadzonych kampanii promujących rodzicielstwo zastępcze;
3. Liczba rodzin, które otrzymały kwalifikacje do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
4. Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych;
5. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
6. Liczba rodzin zastępczych korzystających ze wsparcia specjalistycznego;
7. Liczba zrealizowanych szkoleń i projektów dla rodzin zastępczych i liczba osób uczestniczących w szkoleniach, spotkaniach, konferencjach doszkalających;
8. Liczba spotkań i uczestników grupy wsparcia rodziców zastępczych;
9. Liczba wychowanków usamodzielnianych
10. Liczba wychowanków powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych do biologicznych rodzin;
11. Liczba wychowanków usamodzielniających się;
12. Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje;
15. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;

Ewaluacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 będzie prowadzona w oparciu o następujące narzędzia:

- ankiety kierowane do odbiorców Programu,
- wypowiedzi ustne odbiorców Programu,
- opinie pracowników instytucji realizujących Program,
- opracowywane plany pomocy dziecku,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- przeprowadzane oceny sytuacji dziecka oraz funkcjonowania rodziny zastępczej.

XII. PODSUMOWANIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 zakłada przede wszystkim stworzenie warunków do płynnego realizowania wydanych postanowień o zabezpieczeniu dzieci i tworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia dzieci i ich rodzin. Do realizacji tych założeń niezbędny jest rozwinięty i szybko reagujący system, który zapewni w pierwszej kolejności wsparcie interwencyjne, a następnie profilaktyczne, a rodzinom zastępczym stworzy warunki bezpiecznego funkcjonowania w czasie mierzenia się z problemami. Takie podejście zwiększy szanse utrzymania rodzin zastępczych, a umieszczonym dzieciom na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.